

Start

≡ provincie
Gelderland

Het Woonservicegebied

Arnhem, Zutphen en Heumen

Inhoudsopgave

Interview

'Na het stenen stapelen begint het pas'

Programma Thuisgeven in Gelderland

Is passie het sleutelwoord?

Woonservicegebied Arnhem

De loop moet er nog in komen

Woonservicegebied Zutphen

Hoe 'online' te komen met de wijk?

Woonservicegebied Heumen

Kleine stapjes genieten de voorkeur

Het programma van de manifestatie

Het Woonservicegebied – Alles rondom wonen, welzijn en zorg

Meer informatie

Colofon

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Interview

‘Na het stenen stapelen begint het pas’

Gedeputeerde Hans Esmeijer heeft de verhalen over de woonservicegebieden van Arnhem, Zutphen en Heumen geboeid zitten lezen. ‘Je bent er niet wanneer de stenen gestapeld zijn. Daarin hebben die verhalen me weer eens bevestigd.’

Voor wie het toch nog is ontgaan: wat is een woonservicegebied?

Even kort door de bocht: een wijk waarin ook kwetsbaren als ouderen en gehandicapten zo zelfstandig mogelijk wonen. Met wonen, welzijn en zorg op maat. Alle relevante partijen werken er samen. En blijven dat doen, sleutelend aan goed aanbod.

Waar vind je ze?

Je vindt ze niet zomaar. Dat wil zeggen: ze ogen als een gewone wijk, zoals een van de betrokkenen in deze special terecht opmerkt. Maar dan wel een wijk die op bijzondere wijze functioneert.

Hoeveel zijn er in Gelderland?

“We zijn de tel kwijt. Als Provincie zijn we sinds 2005 bij 22 van die gebieden betrokken geweest, vooral door het proces ernaartoe te ondersteunen met geld, menskracht en door ons ontwikkeld instrumentarium. Maar het zijn er inmiddels veel meer. We kunnen gerust spreken van een wijdverbreid concept.”

Waarom een manifestatie over die gebieden?

“Professionals van organisaties die erbij betrokken zijn hebben er om gevraagd. Je moet begrijpen dat bij een woonservicegebied heel wat komt kijken. Partijen willen van elkaar leren, ervaringen delen, van elkaars inzichten profiteren. Een manifestatie biedt daar een uitgelezen kans toe.”

Waarom zijn Arnhem, Zutphen en Heumen als voorbeelden gekozen?

“Om op 4 februari een divers beeld neer te kunnen zetten: voor elk wat wils. Arnhem is de grote stad, Heumen de kleine gemeente, Zutphen zit er tussenin. In stadia verschillen ze ook. De bouw in Heumen is een paar jaar gereed, in Arnhem zijn voorzieningen pas geopend, Zutphen moet nog gaan bouwen. Dat blijkt niet alles te zeggen trouwens, want in de laatste stad wordt deels al als in een woonservicegebied gewerkt. De drie projecten kunnen ons 4 februari allemaal wat leren.”

Hans Esmeijer: ‘Arnhem, Zutphen en Heumen kunnen ons allemaal wat leren.’

Wat is u opgevallen aan de drie verhalen in deze special?

“De inzet en bevoegdheid van betrokkenen. En ook hoe weerbarstig de praktijk soms is. Wat me nog het meest opviel: je bent er niet wanneer de stenen gestapeld zijn. Dan begint het pas in zekere zin. De verhalen illustreren dat. Boeiend.”

Hoe bedoelt u?

“Het blijkt een tour de force om een dienstencentrum, multifunctioneel centrum of hoe het ook heten moge daadwerkelijk als kloppend hart van de wijk te laten werken, als punt waar mensen zich bijna automatisch treffen of waar ze te rade gaan, mocht er iets zijn.”

Hoe bewerkstellig je dat...?

“Laat ik nou niet doen of ik het antwoord weet. Kun je veel beter overlaten aan de professionals van al die partijen die er elke dag weer mee bezig zijn. Bij hén zit de kennis en kunde. Kijk, zoiets is nou tijdens zo’n manifestatie bloot te leggen.”

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Programma Thuisgeven in Gelderland

Is passie het sleutelwoord?

Het aantal ouderen in de totale bevolking van Gelderland neemt toe. Daar moeten we rekening mee houden bij het inrichten van onze wijken en bij de eisen die we aan woningen stellen. Ook het toegankelijk maken van zorg en voorzieningen is daarbij van belang. Uitgangspunt is het bevorderen van de zelfredzaamheid van mensen. Hoe doe je dat?

We hebben in Gelderland veel geïnvesteerd in woonservicegebieden, met name via het programma Thuisgeven in Gelderland (voorheen ontgroening en vergrijzing). Er is heel veel kennis opgedaan op het gebied van samenwerking, proces, voorwaarden, concepten en nog veel meer. Om de kwaliteit te verhogen, in gang gezette ontwikkelingen te borgen, is begin 2009 ruim 1 miljoen euro aanvullende subsidie verstrekt aan een deel van bovengenoemde, gerealiseerde projecten.

U hebt ons naar aanleiding van de vorige manifestatie laten weten dat u meer wilt weten over dit onderwerp, meer tijd en diepgang te willen. Omdat er zoveel kennis te halen en te brengen is. Omdat u mensen wilt treffen die net als u met dit onderwerp bezig zijn.

We nodigen u dan ook van harte uit voor onze manifestatie. Voor de workshops gericht op dit brede aandachtsgebied. Vraaggericht, het proces, de wijk, ondernemerschap, haalbaarheid, noem maar op, in een woonservicegebied komt alles samen.

Is passie het sleutelwoord?

Carine Verheggen

programmamanager Thuisgeven in Gelderland

In 2005 verstrekte de provincie bijna 5 miljoen euro subsidie aan 22 woonservicegebieden. Eind 2008 kwam daar een aanvulling op, van ruim 1 miljoen euro.

Carine Verheggen, programmamanager Thuisgeven in Gelderland

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Woonservicegebied Arnhem

De loop moet er nog in komen

ARNHEM, 12 november 2009 – Stichting Pleyade is trots op de nieuwe voorzieningen in Arnhem-Zuid, waaronder twee woonzorgcentra. 'Maar om die te laten draaien zoals bedoeld, zijn meer vrijwilligers nodig.'

Het is een druilerige donderdag in november, rond het middaguur. Meneer Buijs heeft zijn warme eten juist op en is, net als zijn tafelgenoten en andere oudjes in het restaurant, in afwachting van het toetje: karamel kleurige vla.

Buijs is te spreken over zijn nieuwe thuis: woonzorgcentrum Eilandstaete, dat niet enkel een restaurant heeft, maar ook een recreatieruimte, een loungehoek, een kapper, een wasserette en binnenkort een fysiotherapeut.

Buijs: "Het is vooral fijn om een aparte slaapkamer te hebben." Glimlachend: "Ik ben maar alleen, dus heb ik nog meer ruimte dan veel anderen." Uit zijn binnenzak tovert hij een kam, die hij zijn buurman aanreikt, met het oog op de foto's die gemaakt worden. "Sta je er straks tenminste mooi op. Ik me trouwens af of ik zelf nog wel blijf kleven."

Pleyade-regiomanager Heleen Hasper: "Ik zeg collega's vaker: niet alles hoeft tijd te kosten. Iemand vragen hoe gaat het, een hand op de schouder leggen of even dat jasje rechtekken; kan allemaal in een handomdraai, en juist die kleine dingen doen de mensen goed."

Woonzorgcentrum Eilandstaete, donderdag 12 november 2009, 12.51 uur. Meneer Buijs (rechts) krijgt zijn toetje opgediend.

Een derde man aan tafel vraagt de fotograaf of die wel een rolletje in het toestel heeft gestopt. Een geheugenkaartje. Is ook goed.

De appartementen van de bewoners van Eilandstate zijn met 45 vierkante meter tweemaal zo groot als de eenheden in de verzorgingshuizen waar de meesten van hen tot voor kort woonden. Heleen Hasper: "Nu het bed niet meer in de woonkamer staat, is het prettiger bij elkaar op bezoek te gaan. Dat zie je dan ook steeds vaker gebeuren."

Hasper is regiomanager van de stichting Pleyade, een overkoepelende organisatie voor wonen, zorg en welzijn die in Arnhem-Zuid over vier gloednieuwe locaties beschikt, waaronder Eilandstaete. Er is veel belangstelling van de pers, zegt Hasper, volgende week verricht de koningin de officiële opening van de complexen. "Dat gebeurt in Malburgstaete. Daar hadden we ook kunnen afspreken nu, maar voor de afwisseling vond ik leuker om het verhaal eens in Eilandstaete te vertellen."

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

De manager spreekt van een andere manier van werken, die ze samenvat in 'intramuraal thuiszorg leveren'. Eenheidsworst maakt steeds meer plaats voor een aanbod op maat. Als iemand op de vierde verdieping 's ochtends een half uur later gewassen wil worden, valt daarover te praten. "Er zitten grenzen wel aan. Tussen de middag kun je hier tussen twaalf en twee warm eten. Maar kan iemand pas later van een afspraak in het ziekenhuis terug zijn, dan zijn we flexibel."

'In een handomdraai'

Hasper zit nu zo'n twintig jaar in de zorg. Ze heeft het werk steeds als 'topsport' ervaren, als uitdaging om met het minimale het maximale te bereiken. "Ik zeg vaker tegen collega's: niet alles hoeft tijd te kosten. Iemand vragen hoe gaat het, een hand op de schouder leggen of even dat jasje rechtekken; kan allemaal in een handomdraai, en juist die kleine dingen doen de mensen goed."

Zo deed ze het zelf ook toen ze nog in de verpleging zat; tussen alle bedrijven door toch nog héél even bij die ene mevrouw langs, omdat je weet dat die het zo goed kan gebruiken. "Waarom ik dat zo doe? Ik ben perfectionist, was ik als kind al. De lat ligt hoog. Ik wil steeds het beste eruit halen."

Zeven partijen, waaronder de twee partijen die tot Pleyade fuseerden,

tekenden in 2001 **Masterplan Arnhem-Zuid**. Daarin kwamen ze overeen om wonen, zorg en welzijn over een andere boeg te gooien. Belangrijk uitgangspunt: wijkbewoners moeten zo lang mogelijk hun zelfstandigheid behouden, vooral door langer te blijven wonen daar waar ze wonen. De aanpak heeft zich voorlopig geconcentreerd in Malburgen, de oudste wijk van Arnhem-Zuid. Veel woningen zijn er al 'opgeplust', hele straten worden vervangen door nieuwbouw, en de twee nieuwe centra voor ouderen, Eilandstaete en Malburgstaete, tellen beduidend minder appartementen dan de twee gesloopte verzorgingshuizen: 96 nu tegen 280 toen. Tegelijkertijd is de populatie 'zwaarder' geworden: mensen die op zichzelf wonen echt niet meer redden.

Aanpassingen in de AWBZ of van regels om de wet heen, komen doorgaans neer op bezuinigingen, stelt manager Hasper: "Bewoners moeten sinds het begin van dit jaar voor de was betalen, eerder zat dat in ons budget. Voor de meesten hier is dat echt een hoop geld, amper op te brengen."

Tegelijkertijd appelleert ook deze verslechtering weer aan Haspers gevoel voor 'topsport', om het toch weer voor elkaar te boksen. Als budgetten teruglopen, zul je meer met vrijwilligers moeten gaan doen, overweegt ze.

In dat licht is het jammer dat de automatische toegangsdeur van

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Eilandstaete vanaf de opening in februari tot een maand geleden dienst weigerde. Binnenkomen moest door een zijdeur, die steeds door iemand moest worden opengedaan. Het is de interactie met de wijk eromheen – ‘de woonzorgzone’ – niet ten goede gekomen, terwijl juist dat beoogd wordt. Hasper: “Niemand kon er in, ook ambulancepersoneel en artsen niet, erg onhandig ’s nachts. Gelukkig is het nu opgelost.”

Meer een eenheid

Pleyade en een welzijnstichting voor ouderen hebben een ‘geïntegreerd’ team samengesteld, dat tal van activiteiten organiseert. Volgens een ruwe schatting is op dit moment een kwart van de deelnemers aan de activiteiten in en vanuit Eilandstaete buurtbewoner. Als de loop er meer in komt, zullen woonzorgcentrum en wijk meer een eenheid gaan vormen. “En dan krijg je allicht meer vrijwilligers, waardoor het - ik noem maar wat - mogelijk wordt om het restaurant langer open te houden. Wat het weer aantrekkelijk maakt voor mensen uit de buurt.”

Pleyade-bestuurder Piet Hein Jonkergouw is trots op de nieuwe voorzieningen in Arnhem-Zuid. “Maar we zijn er nog lang niet”, zegt hij met klem.

Ook Jonkergouw doelt daarbij mede op de interactie tussen de nieuwe voorzieningen en de wijk eromheen. “Tot dusver zijn we vooral bezig

Pleyade-bestuurder Piet Hein Jonkergouw over potentiële vrijwilligers: “Veel mensen willen maar wat graag iets voor anderen doen. Je moet het ze alleen wel vragen, ze komen niet vanzelf.”

geweest met het stenen verhaal. Nu dat klaar is en de gebouwen er staan, moeten we al onze energie aanwenden om de nieuwbouw daadwerkelijk als centra voor de wijk eromheen te laten functioneren.”

De loop moet erin komen: met wijkbewoners die en masse op activiteiten in het centrum afkomen, met diensten die het centrum in de wijk aanbiedt, waardoor mensen langer thuis kunnen blijven wonen, en – niet in de laatste plaats: met wijkbewoners die een bijdrage leveren. Als vrijwilliger.

Jonkergouw: “Geen misverstand: we hebben in Arnhem-Zuid al tussen de 400 en 500 vrijwilligers. Maar wil je de zaak laten draaien zoals bedoeld, dan zijn er meer nodig.”

Die wens geldt óók de verpleegeenheden voor zes personen waarover Pleyade sinds kort beschikt, op twee andere locaties in Arnhem-Zuid. Een

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

van beide locaties telt zelfs 29 van die eenheden, met voor elke bewoner een eigen kamer.

De Pleyade-bestuurder stelt dat de budgetten voldoende zijn gebleken om dit 'kleinschalig wonen' mogelijk te maken. "Wel is het zoeken geweest. Bijvoorbeeld: met hoeveel personeel kun je uit voor de nachtdienst? Ook de teams moeten wennen aan de nieuwe werkwijze. Logisch. Eerst kwam bijvoorbeeld het eten uit de gaarkeuken, nu moet je elke dag een smaakvolle maaltijd op tafel toveren."

'Iets blijven betekenen'

De Pleyade-bestuurder denkt overigens dat het wel losloopt met het vinden van vrijwilligers. "Iemand die zijn vrouw verloor die hij steeds bij ons kwam opzoeken, wil vaak iets blijven betekenen. En zo zijn er vele mensen die maar wat graag iets voor anderen willen doen. Je moet het ze alleen wel vragen, ze komen niet vanzelf."

Dat partijen zich in 2001 aan elkaar verbonden, ziet Jonkergouw als succesfactor achter het verhaal Arnhem-Zuid. In het deel van de stad aan de andere kant van de Rijn is dat volgens hem niet gelukt, omdat enkele zorgorganisaties hun grote locaties wilden behouden. Ze zagen geen brood in de meer decentrale woonzorgcentra. "Verder hadden we in Arnhem-Zuid gewoon de mazzel dat verzorgings- en verpleeghuizen aan vervanging toe waren."

Wel had het proces minder lang vrijblijvend moeten verlopen. "We hadden eerder moeten nagaan wat een woonzorgzone nou precies voor consequenties heeft. Nu bleef bijvoorbeeld te lang onduidelijk welke partij welk element van welzijn ging doen."

Toen puntje bij paaltje kwam, haakte de thuiszorgorganisatie af. Ze zag er naar verluidt geen brood in Arnhem-Zuid anders te gaan werken dan in de rest van haar verzorgingsgebied. Jonkergouw betreurt nog altijd dat wat de zorg betreft - anders dan bij welzijn - geen geïntegreerd aanbod tot stand is gebracht, want 'dan had mooi geprofiteerd kunnen worden van elkaars kwaliteit en kennis'. Pleyade heeft inmiddels zelf thuiszorg opgezet, naast de afgehaakte thuiszorgorganisatie die ook nog altijd actief is in de wijk.

Uitgenodigd

Ten slotte: Jonkergouw stelt dat, nu de gebouwen er staan, wijkbewoners uitgenodigd gaan worden om te zien wat die aan wensen hebben. Had dat niet eerder ontmoeten? Hadden zij geen stem moeten hebben in de planontwikkeling? "Dat is gebeurd: we hebben gewerkt met panelgroepen. Maar het heeft weinig zin met hen over welzijn te beginnen, zolang er nog niets staat. Nu de gebouwen klaar zijn, is het tastbaar en daarmee goed voorstelbaar geworden."

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Woonservicegebied Zutphen

Hoe 'online' te komen met de wijk?

ZUTPHEN, vrijdag 6 november 2009 – In de Zutphense wijk Waterkwartier werken professionals van vijf organisaties eendrachtig samen. De toeloop laat nog te wensen over. 'Het ontbreekt veel bewoners simpelweg aan ruimte in het hoofd.'

Drie dames hebben zich eerder vanochtend gemeld voor een computerles in buurtcentrum het Ketelhuis in Zutphen. Er is een jongeman, ook uit de wijk, die hen begeleidt. Jammer dat programma's als tekstverwerken en mailen dienst weigeren.

Helemaal voor niets zijn de drie cursisten niet gekomen, want nu hebben ze vast kunnen aangeven wat ze willen weten, tegen welke problemen ze op de pc thuis aanlopen ook. Bovendien: het is goed elkaar weer eens te zien, met een kop koffie erbij.

Het Ketelhuis heeft elke werkdag een of meerdere activiteiten, waarvan de computercursus er een is. Op het programma staan onder meer: een inloopochtend, zelfverdediging, een tienerprogramma, een spreekuur voor ouderen, een samenzijn voor moeders, bingo, sjoelen en een spreekuur van de sociaal juridisch raadsman.

Drie dames krijgen in het Ketelhuis computerles van een andere buurtbewoner.

Buurtcoach Hanneke Luesink en beleidsmedewerker Gerard Borgonjen bij de entree van buurthuis het Ketelhuis.

“We moesten van ver komen”, zegt Hanneke Luesink, buurtcoach van de Stichting Welzijnswerk Zutphen. Het Waterkwartier, een van de twee gebieden in Zutphen waar problemen zich maar bleven opstapelen, was door bezuinigingen op welzijn lange tijd verstoken van een buurtcentrum. Totdat twee welzijnsorganisaties drie jaar terug de handen ineen sloegen, en er toch weer iets begonnen, in een gebouwtje aan de rand van de wijk waar eens gestookt werd om de huizen te verwarmen. Luesink: “We hebben de zaak weer van de grond af aan moeten opbouwen.”

Ze doelt daarbij vooral op ingesleten gewoonten van wijkbewoners om elkaar ergens op te zoeken, om iets met elkaar te doen. Weg waren die automatismen na alle sobere jaren. En ze bleken bepaald niet zomaar terug te toveren. Het spreekuur van de sociaal juridisch raadsman loopt storm, andere activiteiten kunnen nog altijd meer deelnemers gebruiken, weer andere zijn er nog maar pas of nog in ontwikkeling. Voorbeeld van

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

dat laatste is 'buurtcirkel', een ruilsysteem waarbij bewoners klusjes voor elkaar doen. Voorbeeld: een man maakt bij een vrouw een paar straten verderop schakelaars aan schemerlampjes, en als tegenprestatie neemt die vrouw de invalide echtgenote van de elektricien tweemaal per week mee naar het Ketelhuis.

In het buurthuis is integraal werken van de grond gebracht. Zeven professionals van vier organisaties werken er samen: de welzijnstichting van Luesink, een welzijnsorganisatie voor ouderen, maatschappelijk werk en een gehandicaptenorganisatie. De zeven voeren eens in de drie weken overleg – over huishoudens die extra aandacht behoeven –, ze vervangen elkaar zo nodig, en genoemde activiteiten betreffen niet zelden coproducties.

Ook gaan de werkers in duo's op pad, de huizen in de buurt langs. Luesink, initiator van dit 'outreaching' werken: "We hebben al zeven straten en twee flatgebouwen gedaan. Het is vrij intensief. Per huishouden zit je al snel een uur binnen."

Doel van zo'n eerste bezoek is om 'online' te komen met bewoners. Mochten dringende zaken aan het licht komen, dan kan dankzij de korte lijnen in het buurthuis snel actie worden ondernomen. Mogelijk wekt een bezoek de belangstelling van de bewoner voor het buurthuis.

Dat de toeloop nog te wensen overlaat, laat volgens Luesink onverlet dat er behoefte bestaat aan het centrum. Het zou terug te voeren zijn op de verscholen ligging van het Ketelhuis, maar vooral op onwetendheid. "Veel mensen komen de deur niet uit. Ze kampen vaak met meerdere problemen tegelijk en kunnen het hoofd nauwelijks boven water houden. Het ontbreekt ze simpelweg aan ruimte in het hoofd om na te denken over ontspanning. Door hen op onze activiteiten te wijzen, bied je ze weer perspectief."

Luesink heeft het altijd al mooi gevonden om mensen met elkaar te verbinden. Eerder werkte ze in de psychiatrie. Toen ging het steeds om mensen met problemen, nu is de variëteit aan mensen die ze treft groter. "Tegelijkertijd heeft iedereen kwaliteiten, ook mensen die het minder gaat. Leuk om die te stimuleren. Dat ik zelf in deze wijk ben opgegroeid, geeft mijn werk iets extra's."

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Het integraal werken in en vanuit het Ketelhuis is nog slechts een voorproefje van wat het Waterkwartier binnen enkele jaren te wachten staat. De gemeente en corporatie werken aan een multifunctioneel centrum, ditmaal centraler gelegen in de wijk. Het buurtcentrum verkast die kant op, en in één moeite door wordt er meer gerealiseerd: een café, een restaurant, winkels, een medisch centrum, nieuwe huizen en appartementen ook, inclusief kleinschalig wonen voor ouderen en mensen met een beperking. Bedoeling is dat het centrum diensten gaat leveren voor in principe alle wijkbewoners, zoals het Ketelhuis dat nu al voorstaat. Het moet een heus 'woonservicegebied' worden.

Elk stadsdeel een wethouder

Beleidsmedewerker Gerard Borgonjen van de gemeente zet uiteen dat verschillende verhalen samenkomen. Sinds twaalf jaar kent Zutphen voor de vijf stadsdelen de 'wijk aanpak', met voor elk stadsdeel een wethouder, ambtenaren en wijkopbouwwerkers die met de bewoners overleggen over hun behoeften en wensen. De aanpak moet de leefbaarheid vergroten en de vermeende kloof tussen burger en politiek dichten. Elke twee jaar

Het deed beleidsmedewerker Gerard Borgonjen goed om het begrip woonservicegebied terug te lezen in het collegeprogramma, omdat je er zijns inziens niet makkelijk mee scoort. "Daar is het te onzichtbaar voor. Een woonservicegebied oogt uiteindelijk als een gewone wijk."

Een vrouwenactiviteit (foto gemeente Zutphen).

wordt voor elk stadsdeel een programma opgesteld, met een budget voor fysieke en sociale zaken, voor respectievelijk groenbakken en barbecues bijvoorbeeld.

Maar voor Waterkwartier en de andere wijk met relatief veel slechte woningen, lage inkomens en een hoge werkloosheid bood de aanpak te weinig soelaas, zo groot waren de problemen. Er werd besloten een zwaarder regime dan de reguliere wijk aanpak in te zetten: 'wijkontwikkeling' ofwel een forse kwaliteitsimpuls via herstructurering, lees: het herinrichten van de wijk door sloop en nieuwbouw. Min of meer parallel ontstond het idee het Waterkwartier tot een woonservicegebied te maken, opdat de bewoners er langer zouden blijven wonen.

Koppelen

Zutphen besloot het woonservicegebied aan het herstructureren te koppelen, waardoor onder meer 'kleinschalig wonen' voor ouderen in de nieuwbouwplannen is opgenomen. Volgens Borgonjen is dat laatste

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

ook door toedoen van de bewoners gebeurd die, passend binnen de 12-jarige traditie van Zutphen, 'volop' werden betrokken bij de plannenmakerij. "Door hun toedoen komt er nu ook een klussendienst voor ouderen."

Het laten meeliften van het woonservicegebied op het herinrichten is volgens Borgonjen bepaald geen automatisme; hij kent genoeg voorbeelden in het land waar dat niet gebeurt. Dat het in Zutphen wel lukt, geeft hem een warm gevoel.

Borgonjen zag het begrip woonservicegebied terug in het college-programma, in verkiezingsprogramma's van enkele raadspartijen ook. "Deed me goed. Kennelijk hebben we de zaak bij de politici tussen de oren gekregen, ondanks het feit dat er een lange adem voor nodig is en je er ook niet bepaald makkelijk mee scoort. Daar is het te onzichtbaar, te weinig spectaculair voor: een woonservicegebied oogt uiteindelijk als een gewone wijk."

Borgonjen wil dat het nieuwe multifunctionele centrum straks als eenheid gaat opereren, en dat zich waar mogelijk teams van professionals vormen, zoals nu in het Ketelhuis het geval is. "Veronderstelling daarbij is dat goed samenwerken de efficiëntie vergoot, minder duur is dus. En belangrijker:

Kinderen verzamelen zich voor een festiviteit. Rechts Hanneke Luesink (foto gemeente Zutphen).

dat het de dienstverlening aan de bewoners ten goede komt."

Makkelijk te realiseren is het allemaal niet. Borgonjen wijst op de lange procedures in de ruimtelijke ordening, ingewikkelde wet- en regelgeving en financieringsstromen, waarin de wonen, zorg en welzijn ook nog eens van elkaar verschillen.

Tegenvaller was het afhaken van een zorgpartij die weinig zag in een kleine dependance in het Waterkwartier. Het betekende een streep door de geplande woningen voor mensen met een psychiatrische aandoening. Geen ramp, ze kunnen verderop in de stad terecht, maar toch: het deed afbreuk aan het ideaal alles binnen een wijk in huis te hebben. Ook een alarmsysteem voor de hele stad - met het getal 1 voor de mantelzorg, 2 voor de vrijwilligers en 3 voor professionele oproepkrachten - redde het niet, door tegengestelde belangen van organisaties. Borgonjen, droogjes: "En de Wmo heeft de wil om met elkaar samen te werken niet echt bevorderd."

Hoe zit dat eigenlijk in Het Ketelhuis? Buurtcoach Hanneke Luesink: "De enigen die af en toe met elkaar overhoop liggen, zijn de directeurs van onze organisaties. Maar daar trekken wij ons hier op de werkvloer niets van aan. We kunnen het goed vinden met elkaar."

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Woonservicegebied Heumen

Kleine stapjes genieten de voorkeur

HEUMEN, donderdag 19 november 2009 – In Heumen wordt het ‘opplussen’ van woningen eerst uitgetoetst, in één wijk. ‘Bij woonservicegebieden bestaat de neiging om met een groots plan te komen. Kleine stapjes zetten is beter.’

Terrence Alwicher en Mieke Bolten zijn ‘woonadviseur’ in de gemeente Heumen. Ze zoeken mensen thuis op, om te bekijken of de woning zo kan worden aangepast dat er veilig en comfortabel te wonen is, ook wanneer de bewoners op leeftijd komen.

Na een korte training dit najaar hebben Alwicher en Bolten tot nog toe respectievelijk vier en drie huizen bezocht. Steeds samen met een van hun vier mannelijke collega-woonadviseurs.

“De meeste van hen hebben een bouwkundige achtergrond”, zegt Bolten. “Dat is handig. Als vrouwen letten we toch wat meer op functionele zaken. Ligt er een snoer over het tapijt heen bijvoorbeeld? Bewoners zelf zijn er aan gewend, stappen er overheen. Maar bezoek struikelt er misschien over.”

Woonadviseurs Mieke Bolten (links) en Terrence Alwicher in de wijk Jachthuis. Alwicher: “Maak ladekasten onder het aanrecht, dan kun je zelfs met rugklachten bij je spullen.”

Het woonservicecentrum in Malden beschikt sinds vorig jaar over ‘outdoor fitness’ voor ouderen, ook door mensen met een beperking en anderen te gebruiken (foto gemeente Heumen).

Alwicher vult aan: “Of kledjes die over elkaar heen op de vloer liggen. Ook niet echt veilig. Of een keukenkastje onder het aanrecht waar de man des huizes nauwelijks nog pannen uit kan pakken, omdat hij het aan de rug heeft. Maak er een ladekast van, dan komt hij er weer wel bij.”

Extraatje

Het zijn stuk voor stuk voorbeelden die Bolten en Alwicher noteren, bij wijze van extraatje, buiten de standaardlijst van potentiële aanpassingen om. Daarop staan zaken als: is de bel overal in het huis hoorbaar, is er een toilet op de verdieping waar geslapen wordt, is de gang van het ene naar het andere vertrek goed te doen (of liggen er hoge drempels?), zijn er rookmelders, is de voordeur makkelijk te passeren (of is er een hinderlijke opstap?), is er een tweede trapleuning?

[Zie verder volgende pagina](#)

[Startpagina](#)

[Inhoudsopgave](#)

[Interview](#)

[Thuisgeven in Gelderland](#)

[Woonservicegebied Arnhem](#)

[Woonservicegebied Zutphen](#)

[Woonservicegebied Heumen](#)

[Programma manifestatie](#)

[Meer informatie](#)

[Colofon](#)

Het Woonservicegebied

Foto Paul Peters

“Tweede trapleuning? Ontbreekt vaak...”, weet Alwicher inmiddels. “... Kost 45 euro de meter”, zegt Bolten in één moeite door. De zwakke punten van een huis die de woonadviseurs tijdens het bezoek tegenkomen, vatten ze samen in een rapportje dat de bewoners wordt toegezonden, inclusief oplossingen en prijzen. Het is dan verder aan die laatsten om er al dan niet iets mee te doen.

‘Heerlijk om te doen’

De twee dames hebben er plezier in. Inclusief rapporteren zijn ze per woning een half dagdeel kwijt. Ze doen het werk als vrijwilliger, net als hun mannelijke collega’s. Bolten: “Ik zag een oproep hangen bij de huisarts. Het leek me wel wat. Ik ben wijkverpleegkundige geweest, een tijd waarin ik veel heb gezien bij mensen thuis.”

Alwicher, lachend: “En ik ben ervaringsdeskundige. Na een operatie heb ik een jaar lang in een rolstoel gezeten, daarna met krukken gelopen. Dan leer je anders kijken.”

Ze vindt het werk als woonadviseur gezellig. “Je helpt mensen, komt nog eens ergens en leert weer eens wat andere mensen kennen.” Bolten: “Heerlijk om te doen. Ik moet telkens aan mijn moeder denken. Die woont nog altijd op zichzelf. Waar zou zij verstandig aan doen?”

De belangstelling tot dusver valt de dames tegen. Op een informatieavond eind september over ‘opplussen’, jargon voor het aanpassen van woningen, kwamen 86 mensen af. Van hen meldden zich tot dusver de bewoners van slechts 20 woningen.

Ze gissen naar een verklaring: “Mensen denken misschien: ‘doen we zelf wel’. Maar het kan ook onbekend zijn, terwijl het gratis is. Binnenkort komt er nog een keer aandacht voor in de media. En eind van deze maand is er een informatiemarkt, met eraan gekoppeld de opening van een voorbeeldwoning die is opgeplust. Misschien dat het dan aantrekt.”

Hardop

Tijdens enkele bezoeken vroegen bewoners zich hardop af of ze er verstandiger aan deden om te verkassen. Logisch dat die gedachte opkomt, menen de twee woonadviseurs, al proberen zij de mensen juist te verleiden het andere te doen: langer blijven.

[Zie verder volgende pagina](#)

[Startpagina](#)

[Inhoudsopgave](#)

[Interview](#)

[Thuisgeven in Gelderland](#)

[Woonservicegebied Arnhem](#)

[Woonservicegebied Zutphen](#)

[Woonservicegebied Heumen](#)

[Programma manifestatie](#)

[Meer informatie](#)

[Colofon](#)

Het Woonservicegebied

Wethouder Henk van den Berg: "Commentaar van bewoners leidt intern wel eens tot weerstand: 'Ja, maar...' Niets ja maar. Wij vragen anderen te veranderen, dan moeten we zelf ook om."

Heumen (17.000 inwoners) beperkt het opplussen voorlopig tot Jachthuis, een wijk gelegen in veruit het grootste kerkdorp van de gemeente: Malden (12.000). Wordt het een succes, dan komen ook andere delen van de gemeente in aanmerking.

Jachthuis beslaat krap een vierde deel van de bebouwde kom van Malden. De wijk werd voor het experiment geselecteerd, vertelt wethouder Henk van den Berg, nadat een 'doorzonscan' uitwees dat de woningvoorraad en vooral de populatie bewoners zich er bij uitstek leenden voor het 'levensloopbestendig maken' van huizen: veel eigen woningbezit, veel mensen ouder dan 55 jaar, kwalificatie-eis voor een advies.

Illustreren

Van den Berg noemt het opplussen als 'een heel aardig, recentelijk gestart voorbeeld' van wat 'woonzorgzone Malden' zoal inhoudt. Meest in het oog springend element van die zone is het enkele jaren geleden, midden in het dorp gebouwde dienstencentrum Maldenburch, inclusief appartementen voor senioren, 'kleinschalig wonen' voor bijzondere groepen en 'outdoor fitness' voor ouderen. Maar juist met zoiets als opplussen is te illustreren dat je er óók wilt zijn voor de bewoners die nog 'gewoon' in de wijken wonen, betoogt Van den Berg. Retorisch haast: mensen in staat stellen langer te blijven wonen waar ze al wonen, was dat niet de basisgedachte achter een woonservicegebied of woonzorgzone, zoals Heumen het noemt.

Van den Berg doet het Heumense 'format' uit de doeken. Een 20-tal organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg werkt sinds 2003 samen. Ze beleggen elk jaar twee 'werkconferenties': om een top-3 aan plannen vast te stellen, de stand van zaken te bespreken en om 'de successen te vieren'.

Voor elk gehonoreerd plan – veertien tot dusver, waaronder 'achterwacht alarmering', 'gemeentelijk serviceloket', 'ondersteuning mantelzorg', 'outdoor fitness' en 'arrangementen dienstverlening' –, wordt een werkgroep geformeerd, met daarin partijen die iets met het thema te maken hebben. In de werkgroep 'opplussen van woningen huiseigenaren' bijvoorbeeld zitten de gemeente, de corporatie, het dienstencentrum en een ouderenbond.

De wethouder: "Bij een woonservicegebied bestaat de neiging om

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

met een groots plan te komen. Dan heb je na drie, vier, vijf jaar dus nog niets voor elkaar gebracht. Dat frustrereert. Je moet het 'smart' doen: kleine stapjes, specifiek geformuleerd, met draagvlak, et cetera."

En er is méér voor nodig. "De opvatting namelijk dat je bij alle partijen mensen moet hebben die begrijpen dat samenwerken noodzaak is, wil je resultaten bereiken. Alleen doe je namelijk niets, ook wij als gemeente niet." Het is een punt dat continu om aandacht vraagt, volgens Van den Berg. "Want steeds bestaat het risico dat de coöperatieve houding wordt losgelaten, door eigen belang."

Volgens Van den Berg moet er een 'klik' zijn met de andere partijen om ermee samen te kunnen werken. "Ik ben docent geschiedenis geweest, toen gold hetzelfde. Door verhalen boeiend te vertellen, door voor interactie te zorgen of door wat dan ook, er moet een klik met een klas komen. Anders kun je het wel vergeten met je lesstof."

Volgens Van den Berg zitten zowel bij partners als in zijn eigen organisatie mensen die 'uit het juiste hout gesneden' zijn, toegerust met het gen voor samenwerken. Toch komt hij de op geslotenheid gerichte reflex af en toe nog tegen, ook intern.

"Komt er na een bijeenkomst in een wijk een bewoonster op me af, die zegt: als jullie willen dat wij met een andere bril naar onze omgeving gaan kijken, moeten jullie dat ook doen. Anders dan investeer ik in mijn woning, maar moet ik jullie bellen omdat de stoep niet goed ligt! Dat leidt intern wel eens tot weerstand: 'Ja, maar...' Niets ja maar. Wij vragen anderen te veranderen, dan moeten we zelf ook om."

Hij heeft het over 'kantelen': 'andersom gaan denken en werken'. "Ik bedoel: van een in zichzelf gerichte organisatie groeien naar een op de buitenwereld gerichte organisatie." Dat lukt misschien niet van de een op andere dag, overweegt hij, maar het moet minstens je houding zijn.

Cultuuromslag

Acht jaar is Van den Berg wethouder nu. Al die tijd welzijn in portefeuille gehad. In zijn tweede termijn kreeg hij er 'personeel en organisatie' bij. Handig, want zo zit hij bovenop de zijns inziens noodzakelijke cultuuromslag. Ook 'volkshuisvesting' kwam erbij, waardoor hij ook in de fysieke pap een vinger heeft. Volgens Van den Berg moet welzijn leidend zijn, ruimtelijke ordening volgend, in plaats van andersom zoals doorgaans het geval is.

Maar stel nu eens dat zijn collega-wethouder van financiën oppert dat

Foto Paul Peters

Malden verder moet uitbreiden om geld in het laatje te brengen? Van den Berg. "Dan zou ik zeggen dat het geen goed idee is. We hebben de laatste jaren al een hele wijk voor hogere inkomens gebouwd. Is geen behoefte meer aan. Voor starters, jonge gezinnen en ouderen kunnen we nog wel woningen gebruiken, want slechts 20 procent van onze woningen zit onder de 172.000 euro. Maar: dat kun je doen door herstructurering in plaats van uitbreiding. En trouwens: van een uitbreidingslocatie voor die groepen wordt een gemeente financieel niets wijzer."

[Startpagina](#)

[Inhoudsopgave](#)

[Interview](#)

[Thuisgeven in Gelderland](#)

[Woonservicegebied Arnhem](#)

[Woonservicegebied Zutphen](#)

[Woonservicegebied Heumen](#)

[Programma manifestatie](#)

[Meer informatie](#)

[Colofon](#)

Het Woonservicegebied

Het programma van de manifestatie

Het Woonservicegebied – Alles rondom wonen, welzijn en zorg

De manifestatie op Papendal op 4 februari aanstaande heeft als thema: 'Het Woonservicegebied – Alles rondom wonen, welzijn en zorg'. Op deze en de volgende pagina leest u over het programma. Opdat u uw keuze kunt maken voor een workshop en een excursie. Op de volgende pagina is ook de link te vinden voor het aanmelden voor de manifestatie.

8.30 uur – Ontvangst met koffie.

9.30 uur – Drie korte inleidingen, onder meer van Jeroen Singelenberg van de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting. Hij spreekt over landelijke ontwikkelingen inzake woonservicegebieden, en legt de relatie met Gelderland. Aansluitend: interview met vertegenwoordigers van de drie woonservicegebieden die vandaag centraal staan: Arnhem, Zutphen en Heumen.

10.15 uur – Verdeling over en koffie in drie 'subplenaire' ruimtes: Arnhem, Zutphen en Heumen. De drie woonservicegebieden openen elk met een korte inleiding. Vervolgens beginnen de feitelijke workshops: zes in totaal, twee voor elk woonservicegebied. Er is één ronde, met andere woorden: elke deelnemer kan slechts aan één workshop meedoen.

12.30 uur – Lunch

13.15 uur – Laatste plenaire deel van de manifestatie: de bevindingen op gestelde vragen in de zes workshops worden op een rijtje gezet.

13.45 uur – Vertrek vanaf Papendal, begin van de excursies naar Arnhem, Zutphen en Heumen. De opbrengst van de ochtend, in het bijzonder de bevindingen uit de workshops, worden aan betrokkenen zoals bewoners en werknemers voorgelegd. Kunnen zij er wat mee?

16.30 uur – Einde programma, drankje op de laatste excursielocatie.

[Zie verder volgende pagina](#)

Drie subplenaire inleidingen

In alle drie de subplenaire inleidingen komen dezelfde vragen aan de orde. Hoe kom je van visie tot realisatie? Op welke wijze is er samengewerkt en tot welke keuzes en resultaten heeft dat geleid? Hoe organiseer je dit gedurende het hele proces van jaren?

Zes workshops

Arnhem

1. Van stenen naar thuis

Met onder meer: hoe kom je van samen wonen naar samen leven? Hoe leg je de relatie naar de wijk?

2. Regie, te midden van conflicterende belangen

Met onder meer: hoe om te gaan met spanning tussen belangen van corporatie, zorgpartij, welzijn en gemeente?

Zutphen

3. Ketensamenwerking: meer dan de som der delen?

Met onder meer: als je elkaar vindt op de werkvloer, hoe leg je dan de link naar management en bestuurlijk niveau?

4. Burgerparticipatie: natuurlijk, maar niet grenzeloos

Met onder meer: alle processen in wijken hebben een eigen dynamiek, hoe houd je regie, hoe leg je de koppelingen?

Heumen

5. Aanpassen bestaande woningvoorraad: een must?

Met onder meer: hoe overtuig je inwoners? Welke mix van activiteiten is het meest succesvol?

6. De Heumense werkconferentiemethode

Met onder meer: hoe behoud je samenwerking in tijden van financiële krapte? Is de methode overal toe te passen?

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Interview

Thuisgeven in Gelderland

Woonservicegebied Arnhem

Woonservicegebied Zutphen

Woonservicegebied Heumen

Programma manifestatie

Meer informatie

Colofon

Het Woonservicegebied

Adres manifestatie

Congrescentrum Papendal
Papendallaan 3
6816 VD Arnhem

Routebeschrijving

www.papendal.nl

Deelnemen aan de manifestatie

U kunt tijdens de manifestatie meedoen aan één workshop en meegaan op één excursie. In het blauwe kader op deze en de vorige pagina staan ze beschreven.

Aanmelden voor de manifestatie

U kunt zich aanmelden vóór 11 januari 2009 via onze website:
www.gelderland.nl/kennispleinthuisgeven

Drie excursies

Arnhem

Doet drie locaties in Arnhem-Zuid aan: de woonzorgcentra Malburgstaete en Eilandstaete en verpleeghuis Eldenstaete. Er is aandacht voor de relatie met de wijk, de stedenbouwkundige invulling en de samenwerking met welzijn.

Zutphen

Bezoek aan het gemeentelijk informatiecentrum, rondgang door de wijk Waterkwartier, bezoek aan buurtcentrum Ketelhuis. Daar worden de projecten die zich niet fysiek laten zien, toegelicht door betrokkenen.

Heumen

Elementen: het opplusproject en bezoek modelwoning, outdoor fitness en de samenwerking vanuit één loket met woonzorgcentrum, ouderenbond en corporatie. Daarnaast informatie over niet-fysieke voorzieningen, zoals mantelzorg, klussendienst en sociale alarmering.

Meer informatie

Programmasecretariaat Thuisgeven in Gelderland

T (026) 359 93 12

thuisgeven@prv.gelderland.nl

www.gelderland.nl/kennispleinthuisgeven

www.woonservicegebied.nl

Colofon

Redactie: Provincie Gelderland

Tekst: Han Oomen, Nijmegen

Grafische vormgeving: Kees de Bruijn, Giesbeek

Fotografie: William Moore, Nijmegen

Provincie Gelderland

Markt 11

Postbus 9090

6800 CX Arnhem

T (026) 359 90 00

www.gelderland.nl